Ч. 204 (11.172). Львів, вівторок 13. вересня 1927. Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

„Упривілеєння".

Львів, 12. вересня 1927.

Вкінці дожили ми тієї хвилі, що й ми є „упривілеєні". Нехай ніхто не думає, що це може видумка або місячне кепкування. Ні, справді українці під Польщею є „упривілеєні" і то так, що „покривджені" поляки, „господарі" своєї держави, волосся рвуть собі з голови і не можуть найти пристановища перед потопою кривд, яка їх заливає, яка руйнує і ліквідує їхній „стан посідання".

Читаючи польські пресові органи, мається враження, що польська трагедія не лише є велика, але що вона зростає з кожним днем і погрожує перемінитися в нечувану катастрофу. Доходить до того, що велика частина поляків, найсправедливіших, найпатріотичніших, найправдивіших, — так сказатиб — найбільших поляків, з резиґнацією і невтишним смутком зітхає за благословенними часами небіжки Австрії, яка так ніжно голубила своїх польських діток.

Від хвилі повстання Польщі скільки то всякої всячини доводилось читати нам про Австрію в польській пресі, скільки то помий вилито на її могилу! Аж раптом зі сторінок колись „ірредентського" львівського **„Слов-а Польск-ого"** чи якогонебудь **„Курер-а Ілюстрован-ого"** роздається жалісливе квиління, а опісля і нестримний плач за... Австрією, а одночасно гіркі докори і жалі на Польщу. Ще можна би зрозуміти ті докори і жалі, колиб вони виходили від „протидержавних елементів", невдячних за всі благодіяння, права і привілеї, від елементів анархістичних, гайдамацьких, некультурних. Але жалі й нарікання з уст „кресових лицарів" — це таки невидальщина.

Щож таке сталося? — спитає здивований читач. Відповідаємо коротко: Польський уряд, позабувши всі світлі традиції з часів Ґрабських, Ґломбінських, Кухарських, Вітосів, Керників й інших Мантерисів, традиції лібералізму і рівноправности у відношенні до „національних меншостей", раптом відхилився від цеї простої лінії і почав нагально „упривілеювати" всіх ворогів польської держави, а головно українців. Як бистра повінь грянула ціла низка розпорядків, які „упривілеюють" українську „меншість" на Західній Україні і підривають мінімальні права „господаря". Поки-що ті „привілеї" торкаються тільки шкільної ділянки.

Отже шкільна влада — ні з цього, ні з того — пославши на емеритуру двох вислужених інспекторів-українців, не призначила на їх місце поляків, але всупереч польському інтересові, підриваючи майбутній польський „стан посідання", іменувала на опорожнені місця двох нових візитаторів-українців. І то одного такого, що вже служив в кураторії і сповняв обовязки візитатора, а другого, заслуженого для „розвитку" перемиської ґімназії, підтягнула з низин директора на вершини візитатора. Це один великий виск українців, а велика втрата поляків.

Друге: Шкільна влада таємно, не питаючись дозволу і згоди „Звйонзку організацій народових", який застеріг собі був усі права кураторії і навіть кермував міністерством освіти у справах шкільної політики на „кресах", наказала у львівських польських школах ступнево завести науку української мови як предмету поруч науки мови німецької, латинської, грецької і французької. Розуміється, що вже сам факт, що польська молодь, яка живе на українській національній території, буде побіжно вчитися української мови, є великим покривдженням поляків, а далекойдучим „упривілеєнням" українців.

Трете: Хвиля „привілеїв" у шкільній ділянці не вминула й Волині. Там, де кількість польського населення фактично не сягає 10 проц. і де зліквідовано всі українські школи (в кількости понад 400), перемінивши їх на польські за ери Ґрабського, тепер польська шкільна влада наказала в тих спольонізованих і польських школах, призначених для місцевого населення, вчити української мови як предмету. Ясно, що й це є нечуваним „упривілеєнням" українців і дошкульним покривдженням поляків.

А вкінці ще одно: В містечку Галичі, колишній столиці галицько-володимирського князівства, в містечку зі славною українською традицією, заходить небезпека перетворення місцевої всенародньої школи з польською мовою навчання на тзв. двоязичну. А все це діється безпідставно, бо за австро-польських часів та школа була виключно польською; бо в ній є лише 137 українських учнів, а аж 103 польських і 61 жидівських; бо декляраціі, внесені на основі закону Ґрабського з 31. липня 1924 українськими батьками, львівська кураторія у своїм часі відкинула, не найшовши в них „правної підстави" для введення української мови до школи. Все було вже в порядку, аж тут раптом „маєш Гандзю книш". Непокірні батьки внесли рекурс до міністерства, а воно по двох роках найшло, певно безпідставно „правні основи" для введення утраквізації. В Галичі знявся крик. Поляки проголосили день міністерського рішення днем народової жалоби. Та не впали на дусі, тільки цю свою велику кривду змалювали в письмі до президента держави, поклявшись до останньої каплі крови боронити виключної польськости школи в старопольському містечку Галичі. Галицькі поляки, які без сумніву мають ширші перспективи від польських міністрів, добачили в рішенні міністерства небезпеку єдности і цілости держави.

„Польське населення на полудневосхідних окраїнах — читаємо в петиції — відчуває побоювання, що підчинений Вам, Пане Президенте, виконавчий уряд, у животних справах польської держави, злучених з національними справами, в обсязі шкільництва, підлягає самообманові і доктрині, що може погубно вплинути на долю держави, і не має відповідного зрозуміння, що з дрібними винятками кожна держава спирається на певному етнічному елементі, якого розвиток або упадок рішає про розвиток або упадок держави. Отже основним і першим обовязком кожного уряду є зробити все, що може піднести той елемент. Таким елементом в польській державі є польський нарід, який на окраїнах є єдиним тривким і певним лучником та кітом, що споює окраїни з цілістю. Польське населення є свідоме гасла предків „за нашу і вашу волю" і далеке є від того, щоби домагатися національних утисків, але має переконання, що **кожний освідомлений іншо-націонал, який фактично з доброї волі хотів би опертися на польській державі, зрозуміє, що лише розвиток польського елементу, а через те і польської держави, дає його національности запевнення тих добродійств і свобід в польській державі, яких тут заживає, а є їх позбавлений в інших подібних державах, а тим самим і конечність деякої невідкличної ріжниці в інтересі тривкости і сили держави. Хто того не хоче зрозуміти, той лише з примусу є членом держави і бажає відірватися від неї при найближчій нагоді**".

Якінебудь коментарі до цього зайві. І без них усякому ясно, на чому спирається „упривілеєння" українців. Нехайже тепер хтонебудь заперечить, що божевілля не розливається широкою хвилею!

Катастрофа повені.

Описи очевидців.

I.

Мединя, 6. вересня 1927.

В середу, 31. серпня, навістило село **Мединю**, повіт Калуш, страшне нещастя. Ріка Лімниця вилила нечайно і затопила ціле село. Вода вкрила грубою верствою не лише поле й поховала все, що ще не було зібране, не лише позаливала господарські будинки, але дібралась і до хат, крім кількох, положених на вищім терені з вищими фундаментами.

В селі була страшна паніка. Люди ратувались, як могли. Старі і діти гірко плакали. Годі було втекти перед водою та забрати рухомість, бо вода заскочила нагло, окружила село з двох сторін і скоро заливала середину села. Найстарші в селі люди не памятають подібного виливу, такої страшної повені.

Якесь пригноблення, резиґнація впали на людей. Кожний здався на волю Божу. Бо ратунку було ні звідки сподіватись. Мимоволі нагадувався біблійний потоп. Прикро було слухати реву худоби по стайнях і страшно було дивитися, як вода плила вулицями немов правдиві ріки, як вода позаливала стайні з худобою, стодоли зі збіжам, хати з людьми; бувало і до стріхи сягала вода. Люди лізли на під (стрих) і так ратувались перед смертю: худоба мусіла стояти у воді, так, що часом лиш голови було видно, а збіже мокло цілком у воді.

Одному чоловікові того дня вмерла дитина; мусів нещасний також з трупом лізти на під...

Розуміється, шкоди страшні. Богато хат порозвалюваних, таксамо інші господарські будинки. Збіже почорніло, позростало, гній зробився всюди. Плоти поломило і позабирало здебільша. Навіть дерева з корінням перевертала вода і несла в безвісти. На одному лузі викорчувала вода дві тополі (грубі в промірі 1 і пів метра) і одну з них понесла досить далеко. На полях цілковите спустошення. Що було, вода злизала, або прибила намулом (кокурудза, бараболя і ін.)

Люди виходять на поле, заглядають до стоділ, шпихлірів — та лиш руки ломлять. Їх праця пішла з водою, а тут зима за плечима. Ні даху над головою, ні що їсти! І голод і холод грозить. Розпука береться. Кому тепер поскаржитися, хто поможе в біді?... Чи верне хто шкоду бодай в половині? Чи змилуються над бідним народом? Чи подарують сьогорічні податки? Поживемо, побачимо.

Слід зазначити, що ріка Лімниця дуже часто заливає наше село, тому, що вона має в ту сторону спад, а терен села дуже низький. Тим то й народ тут бідний. Але при розумній і щирішій господарці влади можнаб забезпечитись перед тою рікою, особливо тепер, у 20 століттю, коли голяндці вже давно забезпечились навіть перед морем...

Очевидець.

II.

Ворохта, 6. вересня 1927

Небувала тут ніколи повінь знищила тільки в одній **Ворохті, Татарові й Микуличині** до 100 господарств. Шкоди у самих селян обчисляють на 300.000 зол. Селянам заглядає в очі голод уже тепер, тимбільше, що доріжня тут після повені нечувана. Досі влада ще пальцем не кивнула, щоби прийти знищеному населенню з поміччю. Правда, був у Микуличині староста, подивився на Прут — і поїхав собі спокійно дальше, якби нічого не сталося...

Тому, що вода позносила мости по дорозі з Ворохти до Яремча, а також знищила в ріжних місцях залізничий тор, получення (звязок) із Ворохтою дуже утруднене. Також телефонічне получення до нині не направлене. А треба знати, що у Ворохті є ще сьогодні яких три тисячі літників, які ніяким чином не можуть дістатися „у свояси".

Щодо самої катастрофи, то вона була така страшна, що люди гадали, що це кінець світа. Вода летіла з гір наче лявіна і змітала по дорозі все, на що попала: дерева, хати, каміння, людей і звірят. Населення ратувалося на дахи, всеж таки є жертви в людях. Були такі, що з загальнім перестраху вірили свято, що це не повінь, а вибух вулькану в Чорногорі, тимбільше, що цієї весни утворилася десь коло Говерлі велика щілина, звідки, як кажуть, несеться якийсь дим. Щойно згодом пізнали всі, що це не вибух вулькану, а повінь, якої не памятають навіть найстарші люди.

В.

III.

Горішній Ясенів, 7. вересня 1927.

Це сталося у півночі з 30. на 31 серпня ц. р. Зацвілі хроніки не згадують про таку несамовиту ніч. З вечора до півночі блискавка раз-у-раз палахкотіла, начеб хто огні по ґрунях (верхах) позапалював. Грім ні разу не перервався. А руїна з полудн.-сходу спровола наближаючись, зупинилася в чорногірському пасмі, на самій межі одного, роздертого народу. І там кількакратно обірвалися хмари.

Очевидці росказують, що такі маси вод виляли хмари, що здавалося, начеб у воздусі рвучі ріки переливалися. До того вартові гатей у Лустуні і Шибені отворили всі гатні двері. Міродатні чинники повинні устійнити, на чиє поручення, бо ця обставина збільшила [illegible] катастрофу

Несчислимі маси води ринули Білим і Чорним Черемошем з такою скорістю, що в 12 год. вночі переплинали Горішній Ясенів, 60 км. віддалений, а в 1 год. вночі вже залили Кути, віддалені 40 км. 13 метрів високі филі поривали в бігу: ліси, зрубане дерево (23.000 м³ зрубаного дерева в одній лише скарбківській фундації!), будинки, хати, скот, людей, перемінюючи рай-долину над Черемошем у пустар, полишаючи за собою блідий жах і нужду й на нужді виростаючі хороби: голодовий тиф, червінку й ін.

Найбільше знищені отсі села: **Криворівня** (8 утоплених людей), **Горішній Ясенів** (17 утоплених людей), **Устеріки** (8 у. л.), **Хороцева** (6 у. л.), **Гринева** над потоком Пробійна і **Красноїля** над річкою (4 ут. людей). Деякий образ знищення подасть приблизно відпис оцінки стихійного нещастя з одного села, Горішнього Ясенева: 17 утоплених людей, сума втрат 187.700 зол., не вчисляючи тут цілком знищеної 10 км. довгої дороги.

Про грозу катастрофи повідомлено 1. ц. м. з Гор. Ясенова маршала Пілсудського і мін. Славоя-Складковського ось такою телеграмою: *„W nocy z 30. na 31. sierpnia oberwały się chmury w Czarnohorze. Niebywała powódź zniszczyła doszczętnie osiedla ludzkie po obu brzegach Czeremoszu. Ruina niedoopisania. Prosimy o natychmiastową pomoc"*.

Також п. Анрій Струґ, польський письменник, проживаючи з жінкою під ту пору в Криворівні, повідомив їх телеграфічно про стихійне нещастя на Гуцульщині і постановив прочитати у Варшаві кілька докладів про неї, а дохід призначити для нуждарів.

Вже 31. VIII. був на місці катастрофи в Гор. Ясенові — тут кінчиться тепер комунікація Гуцульщини зі „світом" — воєвода Корсак, роздаючи жертвам першу, необхідну поміч. Дня 6. IX. приїхав він вдруге з мін. Морачевським. Також санітарна комісія з Варшави відвідала Гуцульщину, організуючи протичервінкову акцію і приділюючи 10.000 протичервінкової сировиці. Зновже кос. староста Пайончковський запряг усіх адміністраційних і повітових урядовців до ратункової акції й обіцяв вплинути на П. С. Кооператив у Косові отворити в Гор. Ясенові маґазин для кооператив, відтятих від Косова, і хоч тим способом недопустити, щоби населення Гуцульщини попало в кіґті лихварів. А п. Зажицький, пов. комісар П. П. в Косові, пригадав усім жандармським станицям обіжник, щоби поборювали хатних торговців і слідили, чи лихварі не підносять цін.

Почини помочі зорґанізовано, та всі вони є каплиною серед безмежної руїни і смути на Гуцульщині.

о. М. Верезюк.

Ратункова акція.

ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЄВОГО КОМІТЕТУ ДЛЯ ДОПОМОГИ ЖЕРТВАМ ПОВЕНІ.

Пятничеве засідання Краєвого Комітету допомоги жертвам повені, відбуте під проводом през. Децикевича, було присвячене дальшому розглядові наслідків катастрофи та обговоренню ратункової акції. Секретар Комітету інж. Творидло здав звіт з дотеперішньої розбудови ратункової орґанізації. В Тернополі засновано вже Окружний Комітет допомоги (на тернопільське воєвідство). На жаль, справа заснування Окружного Комітету в Станиславові посувається дуже поволі вперед, хоч катастрофа досягла найважче Підкарпаття і Покуття, що входить у склад станиславівського воєвідства. Засновано вже сім повітових комітетів допомоги.

З черги розглянено справу відозви до европейського громадянства. На внесення Ф. Федорцева, якого кооптовано до Ділового Комітету, постановлено покликати до життя Пресову Секцію Комітету, якої обовязком збирати дані з місцевостей, навіщених катастрофою і подавати відомости до української і чужинної преси. До Пресової Секції вибрано: д-ра Костя Левицького, Ф. Федорцева, д-ра М. Рудницького, М. Матчака і З. Пеленського. Обговорювано також справу зорґанізування збірки у Львові і в тому напрямі принято до відома заяву представників Орґанізації Українців м. Львова і представниць українського жіноцтва щодо зорґанізування збірки.

ВІДОЗВА МИТРОПОЛИТА ДО ДУХОВЕНСТВА.

Львівський митрополит А. Шептицький видав таку відозву до духовенства:

„Наших вірних, наших братів, сестер, наш нарід постигло велике горе. Найкращі частини нашого краю: Гуцульщину, Бойківщину і Лемківщину, ціле Підкарпаття і Покуття навістила страшна, руйнуюча повінь, яка в таких безприкладних мірах спустошення не записалася ні в людській памяти, ні в писаних памятниках минулого. Цілі полоси краю змела руйнуюча сила дикої, розшалілої стихії. Доми, поля і ліси, дороги і мости, присілки, села і містечка — в страшній руїні. Не обійшлось без великих жертв у людях, худобі і дорібку. Там, де ще недавно благодатне сонце опромінювало родючі поля, нині сіре шутровисько і каламутний намул. Там, де ще недавно наш верховинець, підгірянин і покутянин з вірою в серці і надією на Господа ждав плодів золотої осени, нині тяжкий плач, глибока розпука і чорний смуток. Майно витворене богатьома поколіннями, відбудоване тяжкою працею після спустошень війни, лягло в руїні. Десятки, а може й сотні міліонів, розторощила і вкінець повернула розшаліла повінь.

Не в нашій спроможности вернути витрачені вартости, не в нашій силі відбудувати знищені оселі. На те треба буде посвятити працю і засоби цілого людського покоління.

Одначе в нашій спроможности і силі зменшити горе, втишити розпуку, отерти кріваві сльози десяток тисяч дітей, матерей і старців, заспокоїти голод сотень тисяч голодних, одягнути позбавлених одежі.

В хвилях безприкладного народнього лихоліття, великого Божого допусту, що впав на наш нарід, щоби його ще більш досвідчити, звертаємося до нашого Всечесного Духовенства, щоби воно, не гаючись, взяло діяльну участь в допомозі нещасним жертвам повені".

Одночасно Митрополит окремим законом наложив на духовенство, що користується ерекціональним ґрунтом, одноразовий податок у збіжжу і бульбі на допомогу жертвам повені.

Митрополичий Ординаріят видав уже виконуючий розпорядок до того закону.

ЖЕРТВАМ ПОВЕНІ.

На допомогу жертвам повені на вкладкову книжочку ч. 8165 Центро-Банку, Львів, Ринок 10, вложили: радн. Костишин Антін, Львів, 10 зол., радн. Громницький Ізидор, Львів, 20 зол., інж. Мудрак Юліян, Львів, 1 долар, Захар Василь, Красностав, 5 зол., Шустакевич Стефан, Красностав, 5 зол., Веторкевич Марія, Красностав, 5 зол., Ягельська Марія, Красностав, 2 зол., Кравлич Олена, Львів, 10 зол., прок. Гриневецький Евген, Львів, 15 зол., дир. Микола Мороз, Львів, 20 зол., А. Пеленський, Броди, 5 долярів, дир. Костик Олександер, Львів, 5 долярів, д-р Савчак Юлій, Львів, 10 зол., дир. Ласовський Йосиф, Львів, 10 зол., Кисілевський Маріян, Львів, 10 зол., Пшепюрський Нестор, Львів, 5 зол., Левицький Микола, Львів, 5 зол., Чура Вас., Львів, 5 зол., Кооператива Бурси УПТ., Львів, вул. Хшановської, 25 зол., **Кооперативний Банк „Дністер", Львів, 1.000 зол.,** Український Кооперативний Банк в Берестю, 100 зол., Купчинець Юлія, Погар. Орава (к. Сколього) 5 зол., д-р Бережницький Іван, Львів, 100 зол., д-р Гарматій Гринь, Теребовля, 25 зол., Кадайська Емілія, Станиславів, 10 зол., Калинович Володимир, Бібрка, 10 зол., д-р Маковецький Василь, потар, Печеніжин, 10 зол., о. Василь Левицький, крилошанин, Перемишль 15 зол., В. Сушків, Борислав, 20 зол., о. Січинський Лукіян, Мшана (к. Львова), 20 зол., о. Лотоцький Володимир, Бучач, 90 зол., д-р Ніжанковський Мирон, лікар, Киверці (Волинь) 100 зол. Разом виказано сьогодні 1.667 зол. і 11 долярів. У попередніх числах „Діла" виказано 2.385 зол. і 4 доляри. **Досі зложено 4.052 зол. і 15 долярів.**

Виборчі висліди.

ХИРІВЩИНА.

1. **Ляшки Муровані**, містечко. Через надужиття наказаного комісаря часть поляків з ксьондзом на чолі розбила вибори при голосуванні II. кола. Вибори відбулися вдруге. На 16 радних вибрано 16 українців-читальнянників. 2. **Ляшки Мур. село.** На 16 радних вибрано 15 українців-читальнянників і 1 поляка, якого перепер старий війт (в селі всього 4 родини поляків). 3. **Шумина.** В селі більша часть населення українці. Завдяки рухливій праці молодшого діяча Марцеля Яскевича і Пилипа Дубася вибрано на 12 радних 9 українців, свідомих націоналістів і тільки 2 поляків і 1 жида в I. кола. Поляки внесли протест.

Д-Р В. ЩУРАТ.

ФРАНКІВ
„Закон про риболовство".

Від хлопячих літ була в Івана Франка пристрасть до риболовства. Знають це всі, хтонебудь жив з ним ближче й неодин згадує це в своїх споминах про нього: д-р Іван Куровець, д-р Вол. Охримович, д-р Іван Кобилецький, З. Кузеля, Вол. Кузьмович і ін. Все, коли тільки була нагода виїхати зі Львова хоч би на короткий літній відпочинок, Франко виїздив найрадше туди, де міг би занятися риболовством. Живучи з ним в 1895 р. на літніх феріях в Циганах під Борщевом, в домі о. Ом. Глібовицького, я мав нагоду бачити, як він, розібраний до сорочки, цілими годинами бродив по ріці з саком у руках, не знеохочуючись безуспішністю своїх заходів. Для риболовства — згадує Кузеля — він не жалував і ночі й вертався нераз пізно зі своєї вакаційної роботи. Так було літом 1904 р. в Дидьовій, де Франко з Федором Вовком і Кузелею заживали гостини в домі о. Кузеля підчас своєї антропольогічно-етнольоґічної поїздки на Підкарпаття. „Очевидно — каже дальше Кузеля — що потім ішли звичайно цікаві розмови про всякі способи риболовлі, про рибальські пригоди й тут Франко міг з Вовком цілими годинами балакати про всякі ятірі і т. ін. Вовк оповідав при тому про риболовлю на Україні, про рибальство в Добруджі й се завсіди Франка цікавило".

При своїй пристрасти для риболовства, при незвичайнім заінтересуванні розвитком техніки риболовства, Франко не міг не зазнайомитися з умовами виконування його. Він і знав докладно обовязковий закон про риболовство, вистудіювавши його з брошури, виданої Ф. Вестом у Бродах п. н.: „Ustawa o rybołówstwie z dnia 31. października 1887., oraz rozporządzenie c. k. Namiestnictwa z dnia 21. sierpnia 1890 dla Królewstwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Ks. Krakowskiem". Коли я, несвідомий прав риболовства, запитував про них Франка, він і мені поручив зазнайомитися з тою брошурою. З постановами зібраними в ній сам він завсіди рахувався, передовсім з тими, що відносилися до охорони чужої власности, хоч про деякі інші висловлювався з неґодуванням як про вигадки для риболовців дошкульні.

Риболовській практиці Франко віддавався при кожній нагоді з найбільшим замилуванням, наскільки тямлю, до 1907 р. Пізніше параліж рук зробив її неможливою, але заінтересування для риболовства не знищив. Особливо тим, що колись псувало Франкові радість риболовства, інтересувався він іще в останніх днях свойого життя. Я був тоді, вернувши до Львова з однорічного побуту у Відні, помічним співробітником „Діла", коли Франко з захисту Січових Стрільців при вул. Скарги передав десь у другій половині березня 1916 р. в редакцію для надрукування свій „Проект" закона про риболовство в Галичині. Того „проекту" в „Ділі" не друковано. Та він зберігся в мене і заслугує на оголошення як документ, характеристичний не лиш для риболовської пристрасти Франка, але й для живучости ума його в саму передсмертню добу.

Ось цей документ, котрий на дальше збереження передаю в бібліотеку Наукового Товариства ім. Шевченка:

Закон про риболовство в Галичині.

Проект Івана Франка.

1. Все, що жие в воді і може бути предметом купна й продажі, підходить під отсей закон.

2. Води в нашім краю розріжняємо біжучі (ріки й потоки) та стоячі (озера, стави, саджавки, копанки та охаби, себто останки глубоких вирів давніших рік та потоків, що давно повисихали) та їх допливи й відплив. Усі ті води аж до самих жерел можуть бути зариблені і підлягають отсему закону.

3. Вся земля нашого краю окрім міст належить до двох верстов, великих і дрібних власників, а що право власности землі покладено основою отсего закона, то й право риболовства на великих маєтностях полишено на їх власниках, а право риболовства на дрібних маєтностях полишено на їх власниках, сільських господарях та громадах. До великих маєтностий зачислено також камеральні та фундаційні добра.

4. Всякі води на дрібних маєтностях уважаються власністю тих, через чиї ґрунти перепливають, або на чиїх ґрунтах містяться. Відповідно до того кождий власник малої маєтности має право риболовства в водах на его ґрунті.

5. В водах з мішаними берегами, де з одного боку береги панські, а з другого селянські, право риболовства належить до селянської громади.

6. Основою зариблення тих вод і заведення в них розумної та доходної рибної господарки являється забудоване для більших та менших рік та потоків підводними гатями з фашин і цеглин, укріплених поперечними латами та палями, впущених на оден метер в землю понизше водяної протоки, особливо на бродах та пустих звичайно мілизнах річок. Вони даватимуть захист дрібним і більшим рибам, позволять їм плодитися та множитися, а розбираючи їх ступнево з низу рік до гори можна в відповідний час уз їх леговищах виловити всі риби придатні для продажі, а лишити без ушкодження весь нарибок. Глубші місця між бродами та мілизнами можуть лишитися не вигачеными, а виловлене з них риб залежне від їх власників.

Останні вісти.

ВИБОРИ В ЛЮТІМ?

Варшава, 11. вересня 1927.

Каденція законодатних установ — як висловати — буде замкнена з хвилею вигасання мандатів членів сойму і сенату. Тому, що вибори до сойму відбувалися 5. листопада, до сенату 12. листопада 1922 р., а сойм зібрався вперше 28. листопада, тому день 28. листопада є оконечним речинцем замкнення каденції. Уряд хоче вдержати цей речинець. Тому вибори відбулися би в лютім.

СЕНАТ СКЛИКАНИЙ НА 22. ВЕРЕСНЯ.

Варшава, 11. вересня 1927.

Президент Польщі скликав сенат на надзвичайну сесію від дня 22. вересня 1927. З огляду на скликання сенату стається актуальним визначення речинця першого засідання сойму. Проєктують перше засідання сойму скликати на 16. вересня.

НЕВДАЛИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕРЕВОРОТ НА ЛИТВІ.

Берлін, 11. вересня 1927.

Бюро Вольфа довідується, що на Литві вибухло комуністичне повстання. Повстанці звели з урядовими військами кровавий бій. Повстанці держалися в деяких місцевостях на півн. схід від Таврогів. Литовські війська, привезені автами до місцевостей комуністичної опори, окружали комуністів. Бій між військом і повстанцями в Таврогах коштував богато жертв у вбитих і ранених. Офіціяльне повідомлення з Ковна каже, що комуністичне повстання в Таврогах здавлено. Провідником повстання є видалений за шпіонажу з армії капітан Маюс. Він одержав із Москви вказівки і фонди на зорганізування повстання. Тавроги були 10. вересня до 5. год. попол. у руках комуністів. Вони заатакували тамошню команду поліції і розброїли її залогу. З філії державного банку забрали богато грошей. Вечером відділ 7. п. п. із Memeля привернув порядок. Арештовано около 100 революціонерів. Головні виновники заворушень втекли. Щоби не втекли з краю, замкнено кордон. „Янавскас Сінас" подає, що в Ковні і в інших містах переведено численні арештування. М. і. арештовано бувш. соймового посла Шігеліса і члена міської ради Петравскаса. В Шавлях проголошено воєнний стан. Виновники заворушень стануть перед судом.

ЖЕНЕВСЬКІ НАРАДИ.

Женева, 11. вересня 1927.

Мін. Чемберлен на вчорашнім засіданні Ліги Націй зясував у промові відношення Англії до справ безпеки і роззброєння. Бесідник є думки, що невдача конференції роззброєння передсказує порозуміння в будучині. Підкреслив велике значіння Ліги Націй і сказав, що вірить в успіхи її праць для закріплення мира.

Міністр Бріян підкреслив велике значіння праць Ліги навіть тоді, коли мети її не осягнено безпосередньо. Згадав поміч Ліги воєнним утікачам. Взаїмне довіря членів Ліги зростає. З черги Бріян звернув увагу на значіння моральних зобовязань, а передовсім таких зобовязань, щоби конфліктів не полагоджувати при помочі війни. Бріян закінчив свою промову зазивом: Панове, всі на стрічу мирові за посередництвом арбітражу.

Біржа.

Збіжє.

На Східних Торгах загальний оборот збіжа і земних плодів понад 3 тис. тон. Пшениця двірська 47·00—47·75, пшениця селянська 45·25—46·25, жито 36·75—37·75, ячмінь броварний 39·50—40·50, ячмінь на млино 34·75—35·75, ячмінь пастівний 33·00—33·50, овес 33·00—33·50, гречка 33·00—33·50, конюшина червона без каняжки 345—375, горох польовий 40·00—47·00, льон 60·00—64·00, просо (на пшоно) 34·50—35·00, ріпак 56·00—58·00.

Поможім здвигнути дім-захист для українських письменників і журналістів у Ямній. Засвідчім ділом зрозуміння важної культурної праці і виявім свою вдячність українським робітникам пера! Жертви слати на адресу: Львів, Підвале ч. 7., Земельний Банк Гіпотечний, книжечка ч. 1141.

Організаційний рух.

СКІЛЬЩИНА.

Вкінці приступлено до плянової організаційної роботи над Богом і людьми призабутою Скільщиною, в якій все і вся спить сном блаженних. Від Центрального Комітету УНДО робить обїздки по селах повіту студ. **Корчинський Іван.**

В неділю дня 4. вересня н. р. відбулася перша нарада в справах організаційно-партійних у **Крушельниці**, в салі читальні „Просвіти". Нарада розпочалася в год. 5-ій попол. Село зацікавилося нею, бо прибуло понад 70 осіб. Предсідником нарад вибрано гром. **Корчинського Олексу**, а секретарем гром. **Підгородецького Петра.** На наради прибув студ. **Корчинський Іван.** Передавши привіт Центрального Комітету, вияснив у своїй промові програму Національного Обєднання, представив присутнім сучасне тяжке положення українського народу (головно села) та вагу своєї власної організації. Рівночасно викавав розкладову роботу панків із Сельробу та всяких інших інтернаціоналістів і хлібоїдів. Укінці візвав усіх до злуки своїх сил біля УНДО. Вибрано місцевий сільський комітет Українського Нац.-Дем. Обєднання. Наприкінці забрав голос голова читальні п. Корчинський Олекса, що в імени села висловив проводові Національного Обєднання повне довіря і подяку делегатові за приїзд на нараду. Наради закрито в год. 8 ій вечером. Вибрані до комітету одиниці дають повну запоруку, що працю в селі поведуть належним шляхом.

НОВИНКИ.

— **Фільомена Лопатинська,** відома співачка, виїхала вчера із Львова до Одеси на постійний побут до свого сина Фавста Лопатинського, одного з режисерів театру „Березіль".

— **Відчинення складу „Народньої Торговлі" в Луцьку.** По довгих заходах і коштах винайміла управа Н. Т. дуже гарний льокаль в Луцьку при вул. Казимирівській ч. 48. Льокаль уже опорожнений, а крамницю відчинять у місяці жовтні, після переведення відповідних адаптацій.

— **Річник 1904 звільнять із війська.** 15. п. м. почнуть звільняти з постійної військової служби у польськім війську річник 1904. Кавалеристів та артилеристів задержать до 22-го жовтня.

— **Львівська хроніка.** Крім двох убивств записаних нами у вчорашнім числі т. зв життя Львова було на протязі дня досить невеселе. На залізниці Підзамче льокомотива відрізала ногу нічному сторожеві Кудловському; на вул. Вірменській ч. 25., 25-літня жінка Бабула пробувала отруїтись; така „дрібниця" як виселення дозорчихи з її кімнати дала привід до боротьби юрби з поліцією; верхом цієї авантури було те, що вагітну дозорчиху треба було негайно відвезти до шпиталю, де вона нещасливо родила. Обурення юрби зовсім зрозуміле, коли жінку в такому поважному стані викидали на вулицю. Крадіжей і вломів, завдяки оживленій діяльности добродіїв, що не признають чужої власности, було пів тузіна; найбільше згинуло долярів і кишенкових годинників. За містом при залізничім шляху найшли 2-місячну дитину.

— **Самогубство на цвинтарі.** На янівськім цвинтарі випила лізоль 20-літня Северина Мазурівна, занята у фабриці горівок на Богданівці. Перевезена до шпиталю, померла небаром. Причиною самогубства: чахотка.

— **Смерть під колесами авта.** Вчора на вул. Казимирівській проти камениці ч. 12. шофер 6. летунського полку переїхав автом 6-літнього Ст. Броніцького, що саме переходив вулицею. Дитина згинула на місці. Поліцай передав шофера військовій жандармерії.

— **Жінка на чолі шайки конекрадів.** В Сокільниках придержав поліцай незнану жінку, щоби вилеґітимувалася. Вона сказала, що називається Марія Меляк і їде з Головного до Щирця продавати 5 гусей. На запит, чому не продала в Раві Руській, відповіла, що в Щирці дістане більше. Це виглядало поліцаєві підозрілим, тому арештував жінку і відставив її до слідчого уряду у Львові. Тут арештована зізнала, що називається Марія Клим, а коні вкрала господареві Костеві Кістякові й Іванові Мелякові в Головнім. Коні хотіла продати жидам у Щирці. Тому, що в околиці Головного ґрасують конекради, є підозріння, що Климова стоїть на чолі організованої шайки, яка є в порозумінні з жид. торговцями коней у Щирці.

— **У боротьбі з воздухом.** Канадійський парламент приготовляє закон, який міг би заборонити небезпечні воздушні перелети. — Французька маринарка ввела новий тип маленького гидроплину, що є суперником підводних лодок. Ці апарати можна за 8 хвилин складати на чердаку корабля, а за 9 секунд він знімається понад воду на висоту 600 метрів; вони служитимуть до стежної служби. — Два студенти варшавської політехніки вибираються з Варшави в Ню Йорк на гидроплині скомбінованім з моторною лодкою, що зветься совганець. Їхатимуть вздовж Вислі на Балтійське Море до Лісбони. Совганець летить у повітрі безпосередно над поверхнею води. — Між Олькушем і Краковом розбився польський літак; один летун сильно ранений.

— **Смерть альбанського ватажка.** Помер альбанський ватажок Чель Гур, якого 52 літ не чіпалась куля у тисячних боях серед балканських гір. Довкола його особи повстало чимало леґенд і все населення тремтіло на згук його грізного імени. Але Чель Гур таки згинув від кулі, при найзвичайнішій пригоді: він попав у полон сина багатого турка і домагався викупу 600 турецьких лірів. За ним вислали жандармів і одна куля таки попала в „непорушеного" героя. Жандарм дістав 15.000 динарів нагороди, а вся околиця відітхнула свобідніше після смерти розбійника.

— **Рівні рекорди.** Рекорд віку здобув старець із Шепетівки Пашинський, що в 127 р. життя почуває себе здоровим і має свіжу память. — Рекорд льокати капіталу зробив біржевик Роз із Філадельфії, який у 1800 р. купив на ню-йоркській біржі одно „постійне місце" за 29.000 дол. а тепер продав його за 226.000 дол. — В однім баварськім селі Фрайсгоф 7 бідних селян стали в один день міліонерами одержавши спадщину по спільнім кревняку з Америки. — Подиву гідний рекорд здобув 26-літній берлінець Франц Кавелинський, якого німецька преса зве німцем. Він живе від пів року в Арґентині і мав намір побити рекорд Ліндберґа та товаришів, заявивши у пресі, що переїде з Буенос-Айрес до Ню-Йорку в 60 годинах на апараті власного винаходу. Шукає лишень фінансіста. Американці поставились до цієї заяви скептично з огляду на його... прізвище, яке важко їм вимовити. Тоді молодий механік узяв свідків і станув на площі, де будувалося електричне підприємство і там працював 105 годин з перервами 10 хвилин на одну вечеру. Після цього обійшов усі редакції і пішов на 6-годинну веселу забаву.

— **Посилки до СРСР.** З „Красної Газети" довідуємось про нові норми, що будуть важні від 1. листопада п. р., щодо висилки деяких предметів до СРСР, за які тамошні громадяни зможуть платити тільки нормальне мито: зверхній плетений (?) одяг не більш одного комплету, 6 пар панчіх та скарпиток, плетені рукавички 3 пари, 1 пара черевиків, 1 штука парфумових і косметичних виробів не більш 500 гр., 2 кільо кави, 1 кільо тютюну.

— **Дім відпочинку.** „Рабочая Газета" описує дуже неприємно державний дім відпочинку ім. В. Шмідта у Смоленській губернії, що служить потребам лиги повітів. Перекладаємо: „Всі кімнати надихані пахом із „потребників" нечищених від початку сезону; у спальних кімнатах гості їдять усяке свинство... блукають цілими днями по подвір'ю, дуріючи від нудьги; в результаті в „домі відпочинку" — масове пянство та розпуста".

— **Сучасна американка.** Американські автомобільні фірми зробили статистику своїх клієнтів, яка каже, що 41 проц. з них це жінки. Половина з них кермує власноручно автом; більшість з них має технічну підготовку і вміє направити свою машину.

— **Клюб міліярдерів.** Син одного ню-йоркського міліярдера основал клюб, що перевищає всі дотеперішні своїм багацтвом. Наприклад така вигадка: між ...

7. Ловлене риб доступне кождому гостеванникови краю за порозумінем і письменним дозволом власника тої води, де кому хочеться ловити. За дозвіл і в разі виловлення жадної риби охочий не платить нічого, хибаби на берегах води нарobив шкоди, яку розпізнає місцевий повітовий догляд. За зловлене риби охочий платить господареви в місцевій громадській канцелярії ціну відповідну до тарифи завішеної на стіні. Ловлене риб всіми знаними в нашім краю способами сим законом дозволено.

8. Виловлюване в підводних гатях виконується більшим числом членів громади за порозумінем із Культурною Радою у Львові і Кракові, яка присилає свого агента з відповідними поученями. Виловлюване починае(ть)ся від нижного кінця гати і йде вступнево в гору рікою та потоками. Для переховування зловлених риб, аби не псувалися, приготовує(ть)ся в громаді запас відповідної посуди.

9. Верховний заряд ловлі та торговлі рибами в нашім краю спочиває в руках Культурної Ради українскої у Львові і польскої в Кракові.

10. Українська Культурна Рада у Львові має під собою 4 рибні поаси, що розлягаются на українській території, а власне: 1. гірский від Попраду до Черемоша, другий підгірский від Сянока до Неполоковець, 3. дністровий від Турки до Окопів, а 4. від середного та долішного Сяну до Збруча. Краківска Культурна Рада має під собою 2 поаси, а власне гірский від лівого берега Попраду до Вислоки і підгірский та долішний від Сяну до шлеcкої границі.

11. Кожда з тих Культурних Рад складається з повітових делеґацій вибраних відпоручниками з кождого села по 2. Кождий повіт висилає до столиці краю 3 своїх делеґатів раз до року на означений протяг часу для нарад над справами про риболовство в краю. Ті делеґати вибирають з поміж себе одного голову та 4 его заступників, а польска одного голову і 2 заступників та удаються до центрального правительства в Відни з прозьбою о затверджене їх урядовання на 3 роки. Діяльність Культурної Ради безполітична не підлягає контролі ані урядів повітових ані Намісництва ані Сойму Краєвого. Натомість звіти про її наради, обрахунки та всі оголошеня мають бути друковані.

12. Головною метою діяльности Культурної Ради являеться ведене ловлі та торговлі рибами в нашім краю, аби як поодинокі горожани так і цілі громади сільскі і міскі мали з риб як найбільшу радість і користь. В тій цїли Культурна Рада посередничить між селянами та сільскими громадами і містами краю, столицями та заграничними агентами в справі спродажі та відстави галицких риб, устанавлює в порозуміню з покупцями ціни дрібної, білої та великої риби, а при помочи своїх агентів веде нагляд над завідуванем усіх справ рибної торговлі та приготуванем виробів з риб по селах. — Львів, дня 4. марта 1916.

(Докінчення буде.)

ма тафлями висувного стола поміщені акварії з живими рибами. На вечір відчинення клюбу нюйорські багачі платили по 500 долярів вступу.

— За прикладом Робінсона. Уряд Чілі полагодив питання комунізму в себе дуже просто, щось як колишній царський з „неблагонадьожними". Всіх комуністів вивозить на самотні острови, де дає виселенцям хати, знаряддя і все потрібне до життя, щоби пробували наслідувати Робінсона в його найкращій добі. Багато з виселенців прохало після кількох місяців побуту у цьому раю дозволити їм вернутись до краю.

— Сповідь кинена в море. У Менчестрі йде цікавий розводовий процес. Жінка великого багача Сліпгера внесла скаргу проти нього на підставі його власного признання зробленого у вимковій хвилині. 6 літ тому Сліпгер їхав на кораблі, який тонув; в останній мент він склав прощальний лист до своєї жінки, висповідавшись із своїх шлюбних зрад. Лист вачинив у пляшку і кинув у море. Два дні пізніше його спасла ратівнича лодка і Сліпгер вернувся до хати. На протязі 5 літ його жінка щораз більше його підозрівала, що його часті „ділові" подорожі звязані з любовними історіями. Аж ось по роках якийсь капітан переслав їй пляшку виловлену в морі, де пані Сліпгер найшла сповідь свого мужа написану в смертельній годині. На підставі цієї сповіди вона внесла розводову скаргу.

— Чорногорська революціонерка. Із вязниці в Загребі втікла молода жінка Стоя Маркович, яку звуть „чорногорською Жанною д' Арк". Її карієра повна сміливих пригод гідних вояка. Коли Чорногору окупували підчас великої війни вона пішла на війну добровольцем як 14-літне дівча. Коли її вуйко лікар Маркович вернувся після війни з російського полону, вона стала найпалкішим його співробітником у боротьбі з югославянською монархією. Разом з ним мусіла скриватись серед гір перед владою, боючись із зброєю в руці. Вміла порвати за собою тисячі земляків, що їй допомагали. Врешті попала вруки жандармерії із своїм вуйком. Вуйко втік із вязниці і є нині радянським комісарем на північно-китайській залізниці. Впедовзі за ним утікла і його сестрінка. Її посадили в один монастир під опіку черниць; серед них вона зєднала собі таку симпатію, що їй дозволили на зустріч із братом. Коли ігуменя відводила його до манастирських воріт, тоді вирвали їй ключі та втікли. Стоя Маркович нині напевне вже на Радянщині.

— Примхи моди. Від кількох літ змінились ручки від жіночих парасольок і з кожним роком зміняються щораз більше, імовірно з тою тенденцією, щоби жінкам було якнайбільше невигідно держати їх у своїх руках. Нині вичитуємо вістку про найблищу моду: ручки від парасольок будуть прикрашені найріжнороднішими мужеськими головками: всякого віку, раси, типу та вигляду. Не є виключене, що прийде мода й на різьби дійсних мужеських голов. Подумайте з якою приємністю держатиме неодна жінка голову свого мужа в руці... бодай на парасольці!

— Світова всячина. 14-го п. м. починається у Будапешті міжнародна виставка аматорської фотографії; бере участь 27 держав. — Гінденбург приїхавши в Баварію відвідав бувш. архикнязя Рупрехта Баварського; права преса висловлює своє вдоволення з нагоди цієї зустрічі. — Осінні маневри нім. армії почались під Кенігсбергом; проводив ген. фон Елебек. „Синя армія" мала взяти Кенігсберг боронений „червоною армією" і здобула його. Шведська археольогічна експедиція відкрила в Греції незвичайно цінні памятки старовини, разом з королівською могилою в склепі. — В еспанськім місті Альгусемас легкий землетрус знищив кілька домів. — Нім. посольство в Ковні заявило рішучий протест проти висилки німецьких журналістів у Мемель. — Словацьке місто Лученець переіменувало головну міську площу на „площу Сакка та Ванцетті". — „Шікаго Трібюн" повідомляє, що демократична партія Злуч. Держав рішила поставити кандидатуру вдови президента Вільсона на становище заст. президента; якби такий вибір пройшов — в Америці все можливе! — тоді була би це перша жінка на такім високім адміністраційнім становищі. — У поспішнім поїзді Париж-Амієн один пасажир збожеволів і зарізав сусіда ножем. — Голова китайської фірми англієць Жардін лишив кілька мілйонів спадщини.

ОПОВІСТКИ.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича:

Борщів: 13. IX. Вихрест.
14. IX. Циганка Аза.
2-? 481 15. IX. Дні нашого життя.

Театр прийме до хору 2 сопрани і баса.

Торговельна школа Тов. „Просвіта" у Львові приймає вписи на торговельну і кооперативну науку для обох полів, а саме: 1) 5-місячний курс для дорослих без огляду на вік і покінчені школи, 2) 1-річний курс для молоді з покінченою бодай народною школою, 3) 1-річний курс для абітурієнтів середних шкіл. Наука починається 4. жовтня 1927 в год. 4-ій попол. — *Управа.* 3—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ширіть наш часопис!

Подяка.

„Всім, що вшанували память нашого мужа, батька і діда бл. п. Теодора Рубчака і не забули віддати послідньої прислуги помершому, а іменно Високопреподобним Отцям Порайкові, Медвецькому і Михайлови. Високопреподобному о. Юрикови в Сівці Войнилівській за відправлення Поминального Богослужения. Всім Приятелям і Знакомим, котрі через численну участь звеличали цей сумний обряд, як рівнож за особисто зложені і надіслані вискази співчуття дякує щиро

491 *Родина Рубчаків.*

Станиславів дня 8. IX. 1927.

Подяка.

Нагло і несподівано відійшла від нас наша найдорожча Мати і Бабка. Люта смерть забираючи її з поміж нас прибила нас невисказаним горем та смутком. Отсею дорогою складаємо сердечну подяку Всч. оо. Григорію Паньчишинові, пароховi Гологір за похоронний провід і зворушливу похоронну бесіду, о. Кунцевичу, о. Литвинови, катехитові в Долині, о. Притуляковi катехитові зі Сколього за участь у похоронах. Чесному церковному братсву села Гологірки, а зокрема чесному господареви п. Іванови Дубасови за труди при похоронах, Вп. д-рови Осипови Залужному в Золочеві за поміч в послідню ніч; д-рови Васунґови пов. лікареви в Золочеві за улекшення в полагодженню всіх формальностей і за безкорисний приїзд до Гологір на запечатання домовини. Залізничим урядникам в Стрию та Долині за поміч при перевезенню тіла в часі катастрофальних виливів. Зокрема дякуємо П-ву Здерковським за сердечну гостинність. 493

Діти.

За редакцію відповідає д-р Іван Німчук. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.